

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiilo jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Franciška ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja . . . 40.— K pol leta . . . 20.— " četr let . . . 10.— " posamezna številka po 80 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštine še 45 K.

Telefon uredništva št. 312.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljsk. Tovariša v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštine.

Program prvega kongresa jugoslov. učiteljstva v Beogradu.

17. julija: 1. Sestanek delegatov ob 8. predpoldne. 2. Volitev odborov in odsekov. 3. Pravila Udruženja. 4. Volitev uprave novega Udruženja. 5. Koncert pevskega zbora ljubljanskega učiteljstva in banket (zvečer).

18. junija: 1. Otvoritev kongresa ob 9. predpoldne. 2. Volitev odborov in odsekov. 3. Pravila Udruženja. 4. Volitev uprave novega Udruženja. 5. Koncert pevskega zbora ljubljanskega učiteljstva in banket (zvečer).

19. julija: Izleti v okolico beogradske in v notranjost Srbije.

Rudolf Dostal:

Vzgojimo državni čut!

Živimo v dobi prehranjevalnih težkoč, mezdnege gibanja, neprestanih pogajanj in zahtev poviškov, dodatkov, draginskih doklad in regulacij, skratka v dobi vseobče nezadovoljnosti. Da je to gibanje zgrabilo in vzburkalo tudi naš stan, ni čuda! Ta materijalistični pokret, sam na sebi potreben in v človeški naravi utemeljen, pa ne sme voditi našega stanu s tira njegovega kulturnega zvanja, ki ga je prav danes v naši narodnostno enotni državi bolj treba kot kdajkoli.

Borba za vsakdanji kruh, ki je zavzela v najnovejši dobi večje in intenzivnejše dimenzije kot kdajkoli, ne sme absorbirati vseh naših duševnih energijskih sil. Naš kulturni poklic, ki je neločljiv od našega notranje-stanovskega šolskega poklica, nas ne veže samo na šolsko sobo, ampak nam določa širši delokrog tudi zunaj šolskih sten.

Vzgojimo v narodu — predvsem v mladini — državni čut! Saj tu ne gre za razna strankarska politiška stremjenja, tu gre za ono brezpogojno osnovo, ki so jo narodnostno zaokrožene države (Francija, Nemčija, Italija itd.) že od nekdanj imela. V tem oziru so nam lahko te države vzgled: vsak državljan visoko spoštuje in iskreno ljubi svojo državo, pa naj pripada potem tej ali oni stranki, tej ali oni frakciji. Državni čut imajo v Franciji vse stranke: republikanci, monarhisti, socialisti, nacijonalisti in kar je še drugih strank, kar so najlepše dokazali v svetovni vojni, ko so enako kot Srbi in Belgijci z velikim oduševljenjem in brezprimernimi žrtvami, branili svojo domovino, svojo državo. — Republikanec, socialista je bil enako prožet državne misli kot monarhist, rojalist.

In roko na srce, take državne misli pri nas v celoti ni! Treba jo bo šele vzgojiti. Gojimo v narodu državni čut, da se bo čutil vsak posameznik zvest in iskren pripadnik države, ki smo si jo od nekdanj želeli, države, ki je nenadoma vstala, države, ki smo jo — priznajmo si — v sanjah pričakovali in upali jedva za naše poznejše rodove.

Tu je treba vzgoje v narodu, predvsem pri šoli odrasli mladini, pri našem naraščanju. Od starejše generacije ni veliko pričakovati; kdor je imel narodni čut poprej, ga je ohranil tudi sedaj, kdor ga pa ni imel že poprej, si ga tudi sedaj ne bo pridobil.

Posvetimo vso skrb doraščajoči mladini, našem naraščanju! V njem gojimo čut državne misli, državne pripadnosti. Ne pa morebiti na enostaven način, da jemljemo iz duševnega okvirja ovenele spomine Habsburžanov, vanje pa vtika-

mo novo slikane Karadžordže. Kažimo na moč in veličino države, na lepoto in bogastvo naše skupne domovine, ki jo bomo uživali šele z resnim delom in pravim umevanjem, z naporom in trpljenjem.

Vzgojimo samostojne državljane, v teh pa samozavest, spojeno z iskreno ljubeznijo do države! Povejmo ljudem, da nismo in ne smemo biti več „podaniki“, ampak da moramo stremiti za tem, da postanemo v resnici prosti državljani, kar je odvisno v prvi vrsti od nas samih.

Zavalimo kamen pozabnosti na preteklost, naš pogled bodi vprt edino v bodočnost! Bodimo si vendar že enkrat edini v tem, da za mladino Avstrija ni obstajala. Nič primer, nikah spominov, nobenih rekriminacij! Kar je bilo, je bilo, propadlo je in mora biti izbrisano. V tem oziru se še mnogo greši pri ljudstvu, posebej še pri mladini (šola, literatura!). — Mladina ne sme niti vedeti, da je kdaj padal bič po hrbitih njenih dedov; zamolčati je treba, da so bili njihovi očeti hlavoči in sužnji. Graditi moramo novo stavbo na popolnoma novem temelju. Pri tej gradnji naj sodeluje mladina sama in donaja gradbene kamene, da si bo v znoju in trudu pridobila državni čut, ki mora prepojit vse naše bistvo.

Gojimo državni čut v narodu, ki naj ga razumeva kot skupno pripadnost, kot iskreno vez državljanov z državo v sreči in nesreči, na življenje in smrt!

Javna kvalifikacija.

(Referiral na zborovanju »Ljubljanskega učit. društva tov. Fr. Skulj.)

Moje hčese naj se ne smatrajo za bujskačice, nasprotno, želim le, da bi dovedla današnja razprava našem stanu korak nadalje v pravo svobodo. Izjavljam, da nimam najmanjšega namena žaliti voditeljev, voditelje. Kar poročam, rečem le, da bi opozoril merodajne šolske oblasti, da upoštevajo pri rezanju kruha dolžnost in pravic, da ga režejo tako kakor se spodobi učiteljskemu stanu, nositelju te, ki se zaveda, da je prost v lastni svobodni Jugoslaviji.

V pokrajinski vladi se izdajo v zadnjem času pridno »Naredbe«, ki vzbujajo v javnosti več ali manj občudovanja in kritike. Tudi naš stan je doletela naredba o javni kvalifikaciji. Dolgo smo hrepeneli po nji, toda po taki, kakršno nam daje naredba, pa prav gotovo ne. Ko sem jo prečital, sem dobil utis, kakor da sem prestavljen v čase pred osvobojenjem, ko smo z nezaupanjem in z gnevom čitali naredbe in odloke tičočee se šolstva in učiteljstva. Stari avstrijski birokratizem ni znal nikoli dati svojim podložnikom pravic, da ne bi tičalo v taci odredbah in zakonih kaj grenkega-strupenega. Tak občutek grenkebe se mi je pojavil pri tej naredbi. Hočejo nekaj, a birokratizem jim zapira obzorje, ubija blagosrčnost, omejuje pravni čut ter jih nehote žene v avtokratično sfero. Veliko premalo jugoslovanskega čuta nosijo v srcu, premalo ljubezni do stanu, da bi mu po stoletnem gadovanju kruha in pravnih pravic ter svobode urezali kos zdravega, trčnega kruha ter mu ga servirali neoskrbnjenega brez staršarskih namenov. Kam postavlja učiteljstvo in šolstvo nova naredba? — Daleč pod nivo izza dobe avstrijskega birokratizma. V onih dohah smo imeli v okraju le enega paša, sedaj jih bo (seveda v dušah učiteljev skritih) toliko, kolikor šol no odbitku onih enozvezdnih in onih voditeljev, o katerih kristalno čistih značajih ni

dvoma. Povdarjam še enkrat, nočem žaliti voditeljev, Bog ne da, alj stvari moramo v bistro pogledati! Plača, ki jo nam nudi odredba o naši kvalifikaciji, je grenka in trpka in mnogi izmed ras jo ne bomo mogli izpiti, ne da li občutili strupa grenkebe v svojih dušah. — Polegli so se deloma v naših vrstah vinarji: k slozi in bratstvu, k stanovskemu ujedinenju je namerjen naš korak, toda bojim se, da po uvedbi nove naredbe zaori do naših tihbi šolskih domovih ona avstrijski autokraciji tako prihiubljena himna: »Divide et impera!«

Tovariši, kako naj sodi in obsodi mlad, neizkušen voditelj (ica) delo podrejenega, starega z veliko prakso skušenega šolnika — in poleg tega celo njegovo vedenje!? — Kdo bo prenašal brez gnjeva oceno svojega dela po tovarišu, ki ga je postavila umazana politika na sodni stolec! — Kdo bi vse slučaje naštel — preveč jih je. — Pri tej priliki bi vprašal višje oblasti le eno: Kako ledete desezli, recimo, vsaj po okraih neko enotno, pravično, objektivno kvalifikacijo, ker ne bo dana možnost primerjavanja šole s šolo, kajle še učiteljstva z učiteljstvom? — Ocene do le subjektivne po manjši ali večji inteligenci in obzorju voditelja.

In vendar se z malo dobre volje in nekaj ljubezni lahko zadevo tako uredi, da bo zadovoljno učiteljstvo in da bo odgovornosti napram državi ustrezno. Šolske oblasti naj se postavijo na stališče, kakoršno zavzema oni gospodar, ki hoče dati svojim podložnim srečo in zadovoljnost.

Pustite učiteljstvu svobodne roke, voli naj si svobodno svoje okrajne nadzornike za dobo treh let. Ne bojte se, da bi bil svobodno voljeni nadzornik slab mož. Učiteljstvo samo pozna svoje tovariše najbolje, izbralo si bo gotovo tacega, ki je, bodisi vsled strokovne izobrazbe, ali svoje moralne vrednosti sposoben za tako mesto. Tovarištvo ga bo ljubilo, spoštovalo in ubogalo, ker je njegov ljubljenc — šolstvo bo ob zadovoljnosti učiteljstva napredovalo, kakor nikoli do sedaj. — Če se pa izkaže za kukavico, tedaj ga bo isto učiteljstvo po treh letih obsodilo, kakor se spodobi onemu, ki slepari javnost. Uvažujte vendar, da nobena stvar bolj ne pospejuje dela, kakor zadovoljnost delavca! —

Šolske oblasti, bodite uverjene, da se ne kratimo ocenjevanju svojega dela, ne, temveč želimo in težimo po tem, da se naše delo ceni in pošteno oceni. Prav je, s poti z lenuhi, ki se zatekajo v naš stan samo radi želodčnega nagona, toda mi delavci, ki se zavedamo svojega dela, pa zahtevamo tak način ocene, kjer je izključena vsaka osebna ambicioznost.

Klasifikacija bodi javna! To se pravi: učitelj bodi o svoji oceni obveščen pismenim potom po nadzorniku. Predno pa je ocena padla, mora nadzornik uvaževati tudi podane razloge učitelja, zakaj in odkod je tako in tako njegovo delo. Pritožba radi krivične ocene mora ostati pri vsakem redu odprta. Nikjer se ni toliko doslej grešilo, kakor pri dosedanjem načinu kvalifikacije. Prišel je nadzornik, sedel za mizo, nekaj čečkal in odšel. Delo je bilo ocenjeno, k večjem, da je še pogledal paradne zvezke. Ni pa povprašal učitelja: kakšen razred si prejel, kakšna je nadarjenost otrok, kaj te je oviralo itd. sto vprašanj neodgovorjenih, sto najvažnejših — in upal se je mož pisati oceno. Po vsestranskem razgovoru z učiteljem sanim je mogoča pravična ocena, če hoče biti nadzornik objektivni poštenjak. Vsaka drugače izvedena ocena je šablonska

formula, dostikrat celo brez najmanjše fundamentalne podlage.

Vse, kar vem in znam na šolsko strokovnem polju, sem si pridobil po učiteljskih, s katerimi sem ob priliki inspekcij razpravljaj z njimi — tako je rekel okr. šol. nadzornik, katerega edinega izmed osmih sem spoznal za moža na svojem mestu.

Šolski oblasti bi toplo priporočal: Sistirajte novo naredbo, če res želite narodu, šoli in učiteljstvu dobro. Tisti dan ko pride naredba v veljavo, ste zacetili ogenj prepira v šolske domove, ker ste odprli vrata demoralizaciji. To bo rodilo hinavstvo, zahrbtnost, licemerstvo, škodoželjnost, nezaupnost, jezo, užaljenost, prepir — tožbe, preganjanja in vse, kar izvira iz demoralizacije. Vsi želimo, da izgine nečistnica „politika“ iz šole; s to naredbo pa ji boste odprli tempelj prosvete, da bo tam domovala in uganjala svoje orgije. Kdor je služil v dolini Sentflorjanski, ta mi bo pritrtil. Z dnem, ko bo uveljavljena nova naredba, razpišite 50 mest pri višem šol. svetu, da jih zasedejo oni uradniki, ki bodo spore in pritožbe reševali. — Ne kujte novih verig stanu, ki je tičal vedno v verigah, vplivajte raje, da dobi prosvetni stan službeno pragmatiko, iz katere bodo žareli žarki ljubezni, sloge in prave duševne svobode. — Dokler se pa to ne zgodi, če ni mogoče začasno šolstvu in učiteljstvu s čim boljšim postreči, pa naj v imenu božjem osrečuje učiteljstvo še stari zakon, ki je vsakakor za 99 % šolstvu in učiteljstvu ugodnejši, kakor ta nova naredba. Eno pa si pridržimo, kvalifikacija mora biti javna.

K sklepu še nekaj. Nisem natančno poučen, kako je prišlo do te nove naredbe, mislim pa si, da ni mogoče, da bi sodeloval pri osnutku naredbe kak učitelj, ker sicer bi kaj tacega ne bi bilo mogoče. Tudi voditelji sami pripoznavajo, da je odredba bolno dete, ki nima pogojev za življenje. Govoril sem z več nadučitelji in razven enega, so mi vsi zatrjevali, da bo to neznosno breme v kvar učiteljski slogi na šoli; le eden se je veselo obregnil: „Čas je, da ima nadučitelj primerno veljavo“.

Eno je pa gotovo: če hočemo slogo in ljubezen v naših vrstah, ne moremo trpeti med seboj policijskega režima, ker ta nikjer in nikoli ne vzbuja stanovske vzajemnosti.

Umetnost in vzgoja.

Piše prof. Fr. Suher.

Bistvo umetniške vzgoje. Prvi cilji.

Umetnost ni veda. V njej ni aksiomov, ne navadnih pravil. Stvar občutka je. O njej ne govori samo um, ampak tudi srce. Vsakdo ima pravico svoja čustva o njej izražati. Vsakdo išče v njej svoji duši primernih izrazov.

Mnogo pa je poklicanih, malo izvoljenih. Ne štejem se k tem. Videl sem nekaj, morda toliko kakor marsikdo, ki govori o njej, izkusil gotovo tudi. Ko pišem, ne mislim, da bi bile moje besede edino merodajne. Bodo naj vzpodbuda važni zadevi naše narodne vzgoje. Rodé naj sad v prid Jugoslavije!

Govorim v dobri veri, o prepričanju. Kdor več ve, naj pove; samo da služi dobri stvari. Brez tehtnih vzrokov ne mislim odgovarjati, niti ugovarjati.

Res, piše se mnogo o umetnosti. Pa kakor učenec, kakor začetenik, ki se posveti umetnosti, začne z najtežjo nalogo, tako se dela pri nas. Daj učencu v roke svinčnik in risal bi najraje človeka,

obliko, ki je najdovršenejša v preporci- jah, ima najfinejše poteze, je sama na sebi najdovršenejša kompozicija. Izroči začetniku ilovico, pa bo upodabljal človeško glavo; lotil se bo najtežje naloge. — Tako pričinja vsak otrok zidati hišo svoje umetniške vzgoje pri strehi; tako delajo diletantje brez šole. — Taki otroci so tisti, ki podajajo našemu narodu umetnost iste višine v vzgojne namene, ki je samo za umetnike. Streljanje preko cilja, delo brez načrta, brez premisleka!

Našemu narodu je treba vzgoje, in sicer ne samo praktične, s katero naj pride do blagosti, treba mu je tudi etične vzgoje, končno pa tudi umetniške.

Dr. Rein pravi: „Vpoštevajo se verski, npravnostni in znanstveni interesi; umetniški pa ne pridejo do veljave.“ Tako tudi pri nas. Med tem ko so se naglašali pri nas prvi momenti, je v inozemstvu zavladała že davno pred vojno struja umetniške vzgoje. Pri nas ni mogla priti do veljave, ker smo stali pod tujim vplivom. Vsa umetniška vzgoja mora biti narodna; vzkliti mora iz narodovih tal. Te nam je sedaj bolj treba nego pred vojno!

Temu se more sedaj ustreči. Med vojno sicer niso počivale modrice; a vzgajale niso. Čas je, da nam dele sedaj svoj blagoslov!

Treba nam je torej začeti z umetniško vzgojo.

Kdo pa naj premišluje prvi o njej? Učitelstvo! Narodni pedagog, ki mu je umetnost sveta!

Umetniška vzgoja se pa ne nanaša samo na upodabljačo umetnost; to je napačno mnenje nepedagogov. Stvar je vseh predmetov občeizobraževalnih šol. Sredstva v njene svrhe so jezik (pesništvo), naravoslovje, glasba, telovadba, ročna dela in tudi nekateri drugi predmeti.

Zdi pa se mi, da se peča šola premalo z isto smerjo umetniške vzgoje, ki ji je sredstvo upodabljača umetnost.

V mislih imam zato najprej le to smer, če bom rabil tudi le radi enostavnosti izraz umetniška vzgoja.

Povedati pa moram: Kdor nima prav nič zmožnosti v upodabljanju in se tudi ni trudil, da bi jo dosegel, tudi ne more govoriti s prepričanostjo o tej stvari. Ljubezen prebije železna vrata in ljubezen ljudi do upodabljačije umetnosti, ki se niso vežbali v njej, bo topila led mrzlih src, ki ne ljubijo te umetnosti. O načrtih za vzgojo v smeri upodabljačije umetnosti pa naj govori, kdor se je v teh umetnostih vsaj nekoliko sam dejansko vežbal. Le prejasno nas uči izkušnja, da so pojmi v tej smeri vzgoje še marsikje zelo nejasni in da je baš zato zaostala pri nas ta smer vzgoje.

Förster pravi: „Prava vzgoja k umetnosti bi bila vzgoja k sodelavnosti pri velikem delu premagovanja umetniškovega, ki oduševlja materijo, premaguje usodo in ve sporazumeti protislovja življenja v višjem umevanju. Kdor se ni učil obdelovati nikdar svoje klade, kdor ni znal rabiti dleta proti samemu sebi, ta tudi ne bode nikdar razumel oduševljenega Michelangelovega mramorja. Barbarju ostane kamen.“

Umetnost je kulturno sredstvo. O njih — o sredstvih kulture — mora govoriti samo tisti, ki jih je že rabil — vžival; le ta čuti zanje potrebe! Ne bom prašal o koristi umetnega gnoja kmeta hribovca, ki ga še ni nikdar rabil in o glasbi kot kulturnem sredstvu ne more govoriti pastir, če še tako lepo, a le na svojo žvegljo piska. Tudi ne sodi mizar črevljev.

Nasprotno! Mnogo je treba povedati — mnogo razmišljati, težko izbirati!

Čitatelj pa služi dobri stvari, če pobere, kakor golob tudi eno zrno, ki ga najde na širokem polju, pa je tembolj zadovoljen, ako je zrna več.

Temelji umetniške vzgoje.

Ne zidajmo hiše pri strehi — ne pričnimo pri najvišji umetnosti! Korenine umetnosti tiče v umetni obrti in korenine umetniške vzgoje v ljudski šoli.

Umetna obrt je bila — tako nas uči zgodovina — vir umetniške vzgoje povsod, kjer se je umetniška zmisel razvila do viška. Tako je bilo pri Egipčanih, tako pri starih Grkih, ki so nam še danes vzor na umetniškem polju. Renesančna umetnost je tako v Italiji kakor v severni Evropi imela svoje začetke v umetni obrti. Kaj je torej čuda, da so praktični Amerikanci zasnovali svojo umetniško vzgojo na tej podlagi, da so isto storili baš tako izvežbanj Angleži in vsi naši sosedji, pod kojih vplivom smo stali in še stojimo danes?

Ali naj hočemo pri nas drugače vzgajati umetniško? Tudi pri nas naj ima umetniška vzgoja svoje korenine v narodni obrti. In tu bo moglo in moralo učitelstvo mnogo pomagati. Tu naj za-

stavi vse svoje moči! Učitelj naj bode oznanjevalec nove vere med narodom. Vse, kar je v rokah naroda, naj bo lepo, vse s čimer se peča, naj bo snažno, lično. Vse, kar ga obdaja, naj veseli oko in srce! Estetska načela, ki že tiče v njem, naj se popolne glede stanovanja, pohištva, obleke, orodja, glede vseh njegovih izdelkov. Domača obrt naj procvita! Da je pa to mogoče, se morajo uvesti že v ljudsko in meščansko šolo (seveda najprej pa na učiteljska) načela praktične vzgoje umetniške zmisli. — Ne spada v te šole samo risanje, ampak tudi modeliranje, izrezovanje v šarenem papirju, v les, razni tiski, delo v pločevini, ženska ročna dela v raznih tehnikah, — vse seveda tako, kakor zahtevajo krajevne razmere, kakor omogočuje to material, ki je na razpolago.

Krašenje se mora gojiti le praktično, torej le na uporabnih predmetih z razvijanjem narodne ornamentike. V zvezi s temi vajami je vzbujanje zmisli za priprostost oblike in pristnost materiala, z misel za to, da se uporabi umetno obrtno naš domači material. V zvezi s temi težnjami je zmisel za potrebno udobnost, kakor jo propagirajo Angleži. Naj se rodi spoznanje, da je priprava lepa, če služi dobro svojemu namenu, če je iz dobre snovi in se na zunaj kaže pošteno taka, kakoršna je res! Naj govori material svoj besedo odkrito in pošteno, naj se uveljavljajo načela solidnosti in poštenosti poleg estetskih načel. Poštenost dela je najprimitivnejše načelo umetnosti.

Fundamentalna napaka je, če mislimo na umetniško vzgojo, pa pozabimo na arhitekturo, nositeljico vseh umetnosti, ki upodablja. Žalobog se to godi. Misli se na slikarstvo, že manj na kiparstvo, še manj pa na arhitekturo.

Okrasek naj nastopi na pravem mestu predmeta in naj le povečuje njegovo vrednost in uporabnost, naj ga ne kvari.

A to so poglavja, vredna posebnih naprav. Navesti bi se moralo več zgledov, za kar tu ni prostora. Omenil sem jih le, ker so to temelji umetniški vzgoji, pa so vendar neznani marsikomu, ki o njej govori. Ta načela se ne le samo strinjajo z novo strujo vzgoje, ki ji je geslo delovna šola, ampak so delovni šoli najvažnejša sredstva. To so načela, ki jih zastopa med drugimi priznan pedagog Kerschesteiner v najnovejšem času, ki so jim pa že bili prej najmočnejši zagovorniki William Morris, Burne Jones, Walter Crane, Misli, ki se v njih izražajo, so nasprotne propagandi fraze „l'art pour l'art“.

Da „umetnost za umetnost“, pa ne samo za njo in za umetnike! Kaj pa bo za narod? — Ta naj skopni v želji po njej? Naj se odreče tej vzgojni sili in naj se pogreza v blato preprostih ali celo umazanih zabav, ali pa naj podivja v surovi borbi za svojo eksistenco ali pa naj se mu duh vtopi v dolgem času? Kakor so to fraze odklonili drugod, tako jo mora odkloniti naš narod — in to še bolj. Sovražna je narodu in njegovi kulturi in je s socijalističnega stališča nezmisljena.

So pa umetniki, ki se po njej ravnavajo. Imajo seveda prav s svojega stališča. Nihče naj se ne dotika njihovih krogov! Pa za naše razmere niso.

Kar je umetnosti moda in strmljenje po novih izrazih ter reševanje novih nalog, to za narod nima vzgojnega, vsaj ne neposredno vzgojnega pomena. Če bi tudi diletantizem v upodabljači umetnosti tako bil razvit kakor je pri nas v glasbi, bi vendarle naše ljudstvo najnovejših smeri v slikarstvu in kiparstvu — o tem še manj razumelo.

Tega pa ni! Saj se niti v glasbi ne razumejo najnovejši pojavi glashene literature, ker se preveč oddaljujejo od narodnega sloga in prirodnega čuta. Zato je treba, da se tudi naša umetnost naslanja na narod in se trudi za oblike, ki naj ne bodo preveč oddaljene od pojmovanja umetnosti v narodu. S tem, upam, bi ustrezali tudi težnjam, ki so izražene v John Ruskinovih načelih. (Dalje.)

Razmere v konjiškem učiteljskem društvu.

V konjiškem učiteljskem društvu so zavladała nezdrave razmere. Društvo je začelo razpadati zaradi svojeglavnosti in terorizma nekaterih oseb: izstopilo je iz društva že 23 članov. Ves ta razkol in prepir pa silno škoduje ugledu učiteljskega stanu v okraju in spodbuja njegovo veljavo, in to tembolj, ker se že vlačijo v javnost čisto osebne družinske zadeve.

Prvotno so hoteli poravnati prepir na društvenem zborovanju, toda bivši predsednik ni dopustil razgovora o nastalih razmerah, kar je bilo popolnoma napačno. Ta bi bil pravi forum, kjer se naj bi pojasnilo vse. Po dolgotrajnih razpravah na odborovih sejah so se zedinili, da skličejo „častni sod“. Vsaka stranka si je iz-

brala po 2 zastopnika, a niso se mogli zediniti za predsednika. Naposled sta sprejeli obe stranki predlog, da naj odpošlje Zaveza svojega odposlanca k častnemu sodu, ki naj mu predseduje. To se je tudi zgodilo. „Častni sod“ je imel sejo dne 9. maja t. l. v Konjicah. Sklepi častnega sode se pa niso izvedli, da, deluje se celo v nasprotnem smislu, in razkol je še večji, boj strastnejši. Zavezi je mnogo ležeče na tem, da pride društvo zopet do rednega delovanja in da dobe tisti, ki se jim je zgodila krivica, popolno zadostženje. Zaveza je s sodelovanjem na častnem sodu dejansko posegal v zadevo, zato mora varovati svoj ugled in veljavo. Gledati mora na to, da se izvedejo sklepi častnega sode. Slepomišiti se s temi sklepi ne sme. Napačno je mnenje, da društva niso podrejena Zavezi in da Zaveza ni najvišja njih instanca. Z zadevo se je pečalo vodstvo Zaveze na svoji seji, ki se je vršila dne 12. junija t. l. v Kranju. Po dolgotrajni razpravi in vsestranskem razmotrivanju položaja je prišlo vodstvo do nastopnih sklepov:

1. Sklepi častnega sode se morajo izvesti do pičice.

2. V smislu sklepa častnega sode je moral dotedanji predsednik takoj odstopiti in izročiti vse društvene posle predsednikovemu namestniku Karlu Mravlju.

3. Pravico sklicati občni zbor in sestaviti dnevni red je imel pravico le predsednikov namestnik ozir. društveni odbor na čelu predsednikov namestnik.

4. Ker je dnevni red za občni zbor, ki se je vršil dne 15. maja t. l. ob 11. uri na deški ljudski šoli v Konjicah sestavljal odstopiški predsednik, smatramo vse sklepe tega občnega zbora za neveljavne; neveljavna je tudi izvolitev tovariša Lovro Serajnika za predsednika, neveljavna izvolitev delegatov za Zavezino delegacijsko zborovanje v Mariboru in za kongres v Beogradu in še morebitni drugi na tem zborovanju storjeni sklepi.

5. Dopisa, v katerem se višjemu šolskemu svetu sporoča, da sta učitelj Šolar in učiteljica Bezljajeva po ugotovitvi častnega sode narodno popolnoma zanesljiva, vodstvo Zaveze ne more predložiti višjemu šolskemu svetu, ker je dopis podpisal nepravilno izvoljeni predsednik. Dopis se vrne v podpis predsednikovemu namestniku.

6. Izstop članov iz društva vodstvo Zaveze ne vzame na znanje.

7. Nepravilno izvoljeni predsednik gosp. L. Serajnik se pozove, da izroči takoj vse posle predsednikovemu namestniku tovarišu K. Mravlju, ki naj ukrene vse potrebno, da v sporazumu z društvenim odborom sestavi dnevni red in skliče čimprej nov občni zbor, ki naj voli novega predsednika.

8. Po sklepu častnega sode mora gosp. F. Bobič nemudoma odložiti zastopstvo učiteljsva v okrajnem šolskem svetu konjiškem.

Na videz ostri sklepi vodstva Zaveze temeljijo na sklepih častnega sode. Ta je sklenil, da mora predsednik Bobič takoj odstopiti. Razume se samo ob sebi in ni treba še posebej poudarjati, da prevzame v takem slučaju vse društvene posle do izvolitve novega predsednika predsednikov namestnik. Vendar je gospod Bobič, neopravičen v to, še sestavil dnevni red za občni zbor in ga na čuden način skliceval in se podpisal „dosedanji predsednik“. Da je bil takrat v resnici že odstopil, nam svedoči tudi orva točka dnevnega reda: Podpredsednik otvori zborovanje. Tudi zastopstvu učiteljsva v okrajnem šolskem svetu se je že dvakrat odpovedal in dvakrat umaknil odpoved. Jasno je, da se gosp. Bobič ne pokori sklepom častnega sode. Kaj pravi k taki možatosti njegova zastopnika v častnem sodu, naj opraviča sama s seboj in z njim. Nikakor pa ne more vodstvo Zaveze mirno prenesti predbacivanja, da je bil odposlanec informiran samo od ene strani. Natanko je bil poučen tudi od njegovih zastopnikov; vsa zadeva mu je popolnoma jasna in dobro ve, kje je krivda. Če trdi gospod Bobič, da mu ni bila dana prilika, da bi se bil zagovarjal in da njegove priče niso bile zaslišane, ne temelji ta njegova trditev na resnici. Sam je govoril, kolikor in kar je hotel, zaslišanje še drugih prič pa ni predlagal ne sam, ne njegova zastopnika. Kar je smatral in še smatra častni sod za nečastno, naj ne želi gospod Bobič, da bi prišlo še v širšo javnost. Res je, da se je razsodba izrekla v njegovi odsotnosti, kar je običajno v takih slučajih. Napačna je tudi trditev, da se je častni sod razšel, ne da bi bil sklenil zapisnik. Vsi člani častnega sode imajo prepis sklepov v rokovah, ker so si jih vsi zapisali; tudi zapisnik je sestavljen.

To se nam je potrebno zdelo pojasniti učiteljski javnosti, ker smo dobili od več strani poziv, naj bolj natanko pojasnimo vso afero. Vodstvo Zaveze.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Učiteljski kongres v Beogradu.

Legitimacije za znižano vožnjo smo razposlali. Ako kdo legitimacij ni prejel, naj jih takoj reklamira, da se mu še pravočasno dostavi.

Manjša legitimacija v obliki dopisnice velja za južno progo do Siska in nazaj, in sicer za 3. razred osebnega vlaka. Ta izkaznica opravičuje do polovične cene.

Veča izkaznica s cirilskim tekstom velja za progo državne železnice od Siska do Beograda in nazaj. Na to izkaznico se plača eno četrtino vozne cene. Veljavna je od 15.—25. julija. Te izkaznice so veljavne tudi na ladajah.

Na izkaznice pazite! Ako bi jih kdo izgubil, naj se javi v vlaku takoi strokovnemu tajniku.

Odpotujemo 15. julija, in sicer iz Ljubljane ob 4.15 zjutraj. Gorenjci, Korroci in Dolenjci naj pridejo dan poprej v Ljubljano. Stajerci, ki nimajo zveze z vlakom, ki odhaja ob 3. zjutraj iz Maribora, naj prenoče v Mariboru ali v Celju, kakor jim je bolj na roko. Na Zidanem mostu se združimo. Obljubljenih nam je pet direktnih vagonov (za 200 udeležencev) do Beograda. Prestopili bodo torej samo Stajerci na Zidanem mostu. Vstopajte samo v te vagone! Pazite na reditelja! Vožnja bo dolga, toda z združenimi močmi in z dobro voljo si jo bomo krajšali.

Vozni red: Iz Ljubljane 4.15 zjutraj, v Zidani most ob 6., v Zagreb (juž. kolodvor) pridemo ob 9. dopoldne in se odpeljemo ob 11. uri dopoldne z državnega kolodvora. Ker ne vemo, kdaj premaknejo naše vozove z južnega na državni kolodvor, ne kaže nepotrebno hoditi v mesto. V Sisek dospemo ob 1. uri popoldne, zvečer ob 9. v Brod, opolnoči v Vinokovce, ob 9. zjutraj v Zemun in ob 10. v Beograd.

Morebitni zamudniki naj se odpeljejo 15. julija zvečer. Ti pridejo tekom prihodnjega dneva v Beograd z brzovlakom, kar bo seveda neprimerno dražje. — Za zamudnike, ki potrebujejo informacij, posluje tovariš v pisarni strokovnega tajništva dne 15. t. m.

Stanovanja. Zajedno z legitimacijami smo razposlali tudi stanovanjske nakaznice, ki smo jih izgotovili po seznamu iz Beograda, Beograščani so nam rade volje odstopili privatna stanovanja in sicer — kakor nam javljajo od Udruženja — brezplačno. Dolžnost vsakega prijavitelca, ki se je premisil in ne potuje na kongres, je, da to takoj prijavi, in se tako z njegovim stanovanjem lahko razpolaga. V Beogradu nas čakajo na postaji srbski tovariši in tovarišice in nas povedejo na odkazana stanovanja. — Kdor se je pravočasno prijavil do prvotno določenega termina, ima svoje nakazano stanovanje, drugi se bodo pač morali zadovoljiti s kakimi skupnimi prenočišči.

Prehrana. Za potovanje v Beograd naj vzame prehrano vsak s seboj, zakaj na kolektorjskih restavracijah bo nač silno drago. Tudi stroški prehrane v Beogradu bi se dali znižati s tem, da si vzamemo kako stvar (suhe klobase itd.) s seboj. Sicer nam bodo pa spodaj že tudi pokazali kako domačo gostilno, kjer ne bodo ravno pretirane cene. — Tobakarji naj se založe že doma s tobakom, ker ne vemo, kako bo spodaj v tem oziru.

Koncerta, ki ga priredi učiteljski zbor ljubljanski, naj se udeleži tudi slovensko učiteljsvo, ker je dobiček namenjen srbski učiteljski vojni siročadi.

O skupnih zadevah, ki se tičejo slovenskega dela udeležencev, bodo po potrebi ašširane objave v veži Učiteljskega Doma v Beogradu, kjer bo vsak dobil tudi potrebne informacije. Naša stanovanja so itak ponajveč v bližini Učiteljskega Doma.

Povratek se vrši poljubno v skupinah kakor se bodo stvariale na izletih dan po zaključku kongresa. Kdor hoče, se vrne lahko tudi takoi po kongresu.

Na veselo svidenje!

NAZGANILO.

Vodstvo Zaveze je na svoji seji, ki se je vršila dne 12. junija 1920 v Kranju, sklenilo nasvetovati upravnemu odboru, da se naj ne vrši letošnje Zavezino delegacijsko zborovanje po prvotnem sklepu upravnega odbora v prvi polovici meseca septembra v Celju, temveč zadnje dni meseca avgusta v Mariboru. Upravni odbor je potom okrožnice z vsemi proti enemu glasu pritrldil vodstvenemu predlogu. Delegacijsko zborovanje se bo torej vršilo 27. in 28. avgusta v Mariboru. Program priobčimo v eni prihodnjih števil. Pripomnimo še, da več društev še ni prijavilo delegatov. Prosimo, da store to čimprej.

Vodstvo Zaveze.